

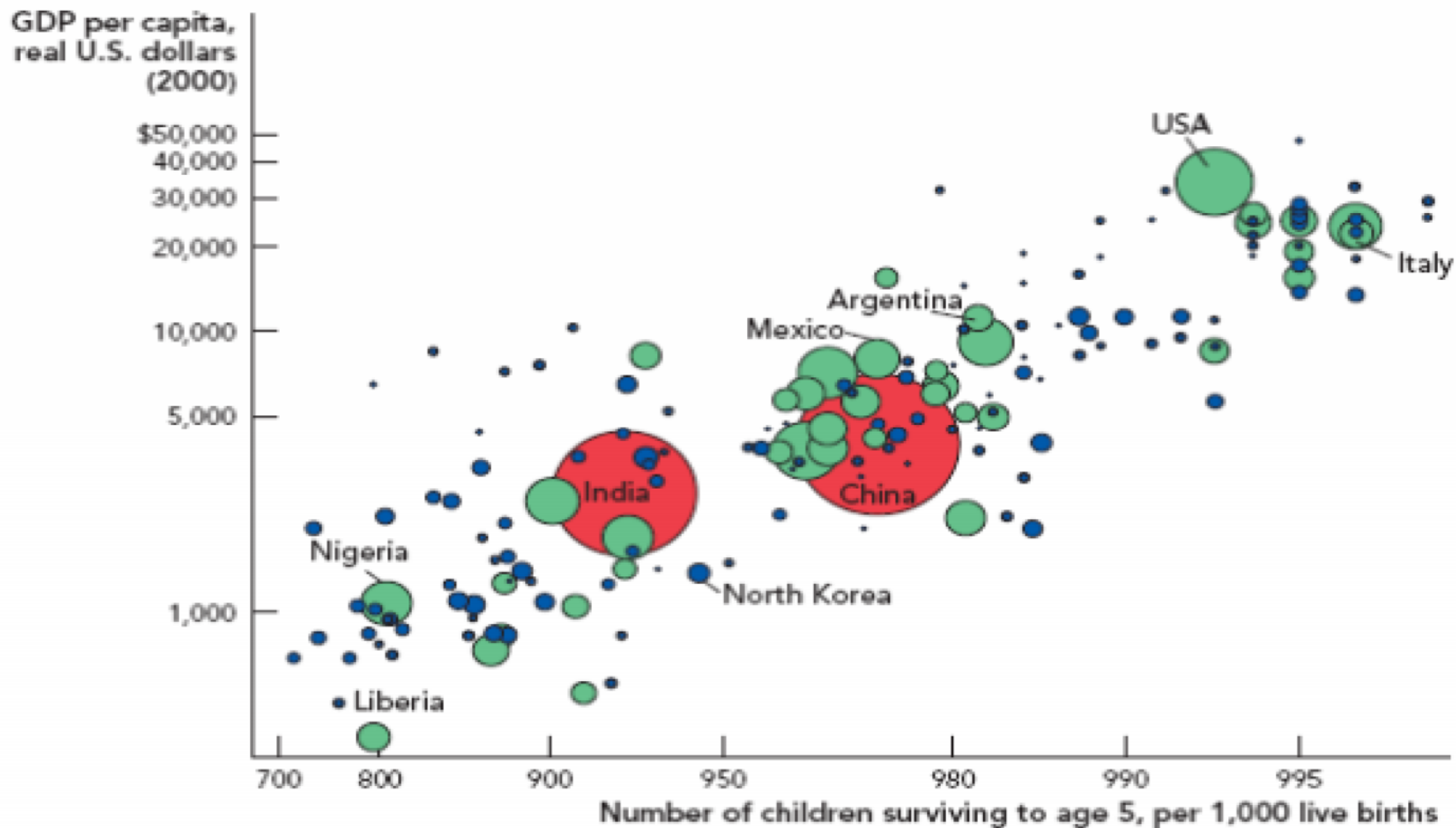
ქვეყნების სიმდიდრე და
ეკონომიკური ზრდა

შესავალი

- მსოფლიოში ყოველწლიურად 1.8 მილიონი ბავშვი იღუპება დიარეის გამო.
- ერთადერთი გზა რაც შეამცირებს ბავშვთა სიკვდილიანობას არის:
ეკონომიკური ზრდა
- ჯანმრთელობა და სიმდიდრე ერთმანეთთან დაკავშირებულია.
 - რაც უფრო მაღალია ქვეყნის მშპ ბავშვთა სიკვდილიანობა მით უფრო დაბალია

შესავალი

Wealth and Health Go Together

Source: Penn World Tables and World Bank Group, World Development Indicators 2005.

Note: Circles are proportional to population. Both axes are on ratio scale.

შესავალი

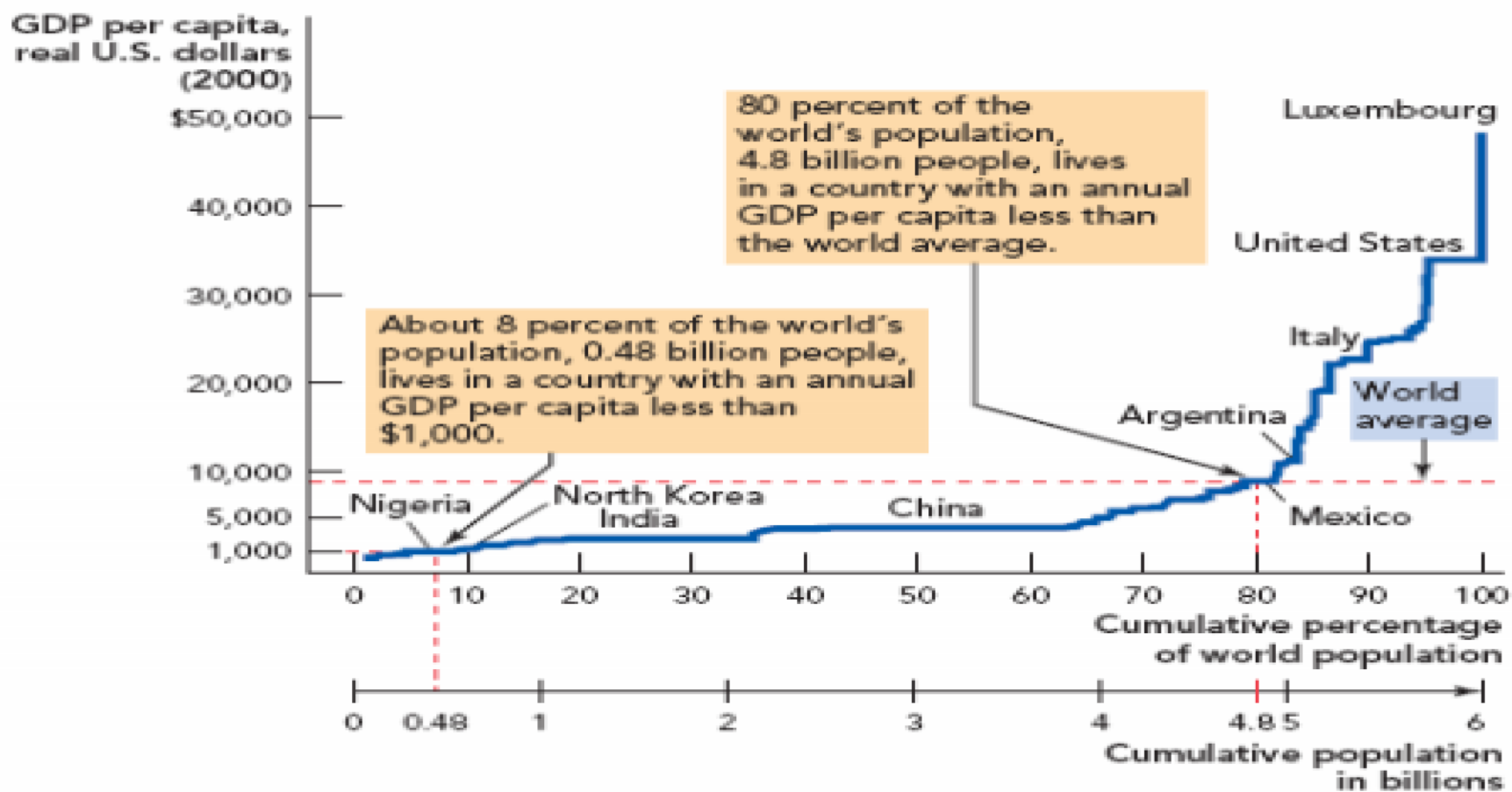
- სიმდიდრე მნიშვნელოვანი ფაქტორია.
სამი შეკითხვა:
 - რატომ არის ზოგიერთი ქვეყანა მდიდარი, სხვები კი ღარიბი?
 - რატომ იზრდება ზოგიერთი ქვეყანა უფრო სწრაფად ვიდრე სხვები?
 - შეიძლება თუ არა გაკეთდეს რამე, რომ ღარიბი ქვეყნები გამდიდრდეს?

ხალხთა სიმდიდრე და ეკონომიკური ზრდა

- სამი მნიშვნელოვანი ფაქტი:
 1. მშპ ერთ სულ მოსახლეზე მნიშვნელოვნად განსხვავდება ქვეყნების მიხედვით
 2. ყველა ღარიბი იყო
 3. არსებობს ეკონომიკური ზრდის “საოცრებები” და “ტრაგედიები”

ხალხთა სიმდიდრე და ეკონომიკური ზრდა

1. მშპ ერთ სულ მოსახლეზე განსხვავებულია

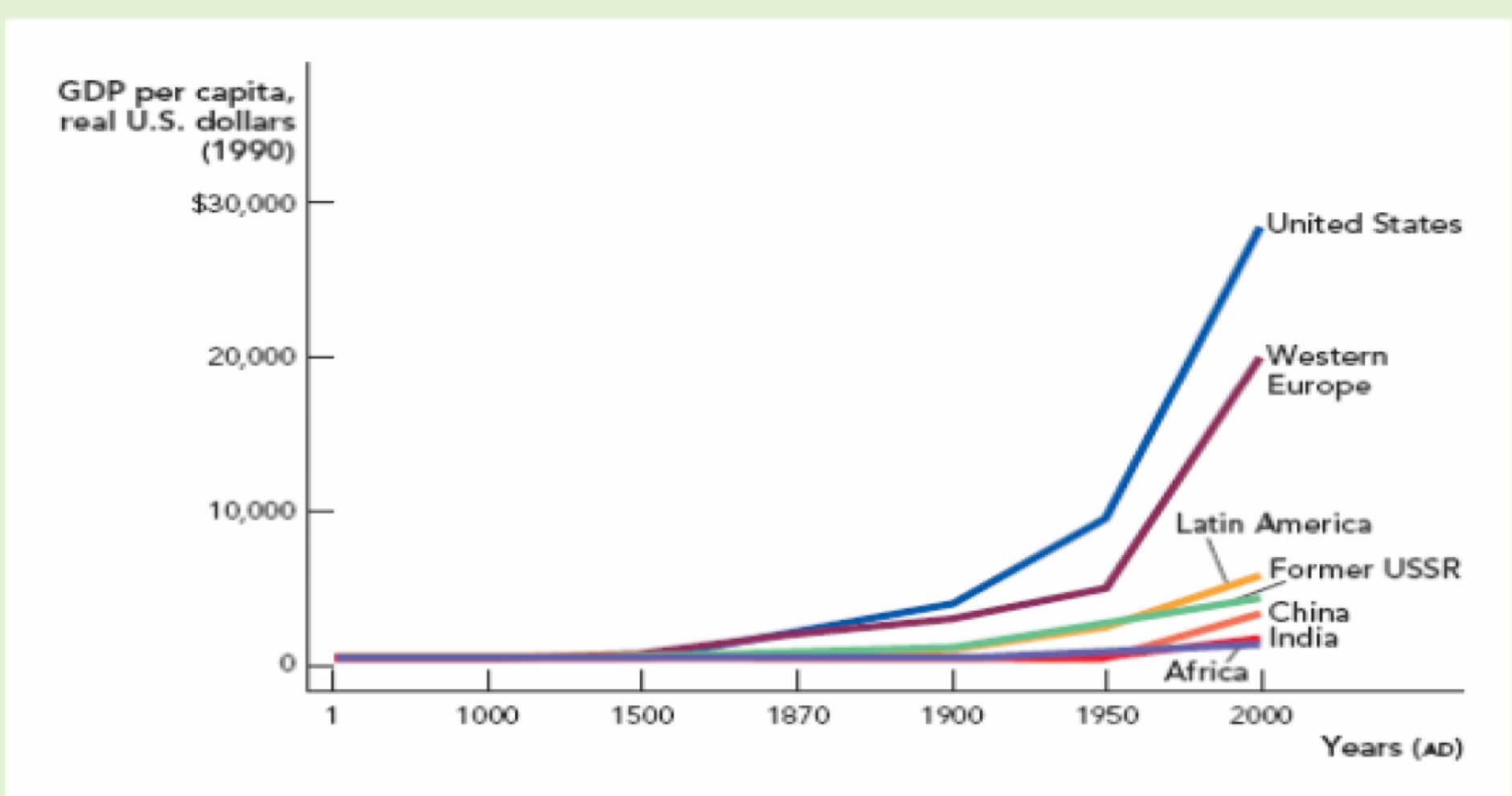

The Distribution of World Income (2000)

Source: Penn World Tables, 2000.

ხალხთა სიმდიდრე და ეკონომიკური ზრდა

2. ყველა ღარიბი იყო

Economic Growth in Major World Regions

Source: Maddison, Angus. 2007. *Contours of the World Economy: 1-2030 AD*. Oxford University Press, Oxford.
Note: Timeline is not to scale.

ხალხთა სიმდიდრე და ეკონომიკური ზრდა

- ზრდის ტემპი
 - როგორ ვითვლით ეკონომიკურ ზრდას?

$$g_t = \frac{y_t - y_{t-1}}{y_{t-1}} \times 100$$

- მაგალითი:

<u>წელი</u>	<u>რეალური მშპ ერთ ს. მოსახლეზე</u>
2008	\$15,000
2009	\$15,500

$$g_{2009} = \frac{15,500 - 15,000}{15,000} \times 100 = 3.33\%$$

ხალხთა სიმდიდრე და ეკონომიკური ზრდა

- **70 წესი:**

$$\text{Doubling time} = \frac{70}{\text{growth rate in \%}}$$

- მაგალითი: თუ მშპ ერთ სულ მოსახლეზე იზრდება წლიურად 3.5%, ის გაორმაგდება:

$$\frac{70}{3.5} = 20 \text{ years.}$$

ხალხთა სიმდიდრე და ეკონომიკური ზრდა

Annual Growth Rate	Years to Double
0%	Never
1%	70
2%	35
3%	23.3
4%	17.5

- მცირედი გასხვავება ეკონომიკური ზრდის ტემპებში → მნიშვნელოვანი განსხვავება გრძელვადიან პერიოდში.

ხალხთა სიმდიდრე და ეკონომიკური ზრდა

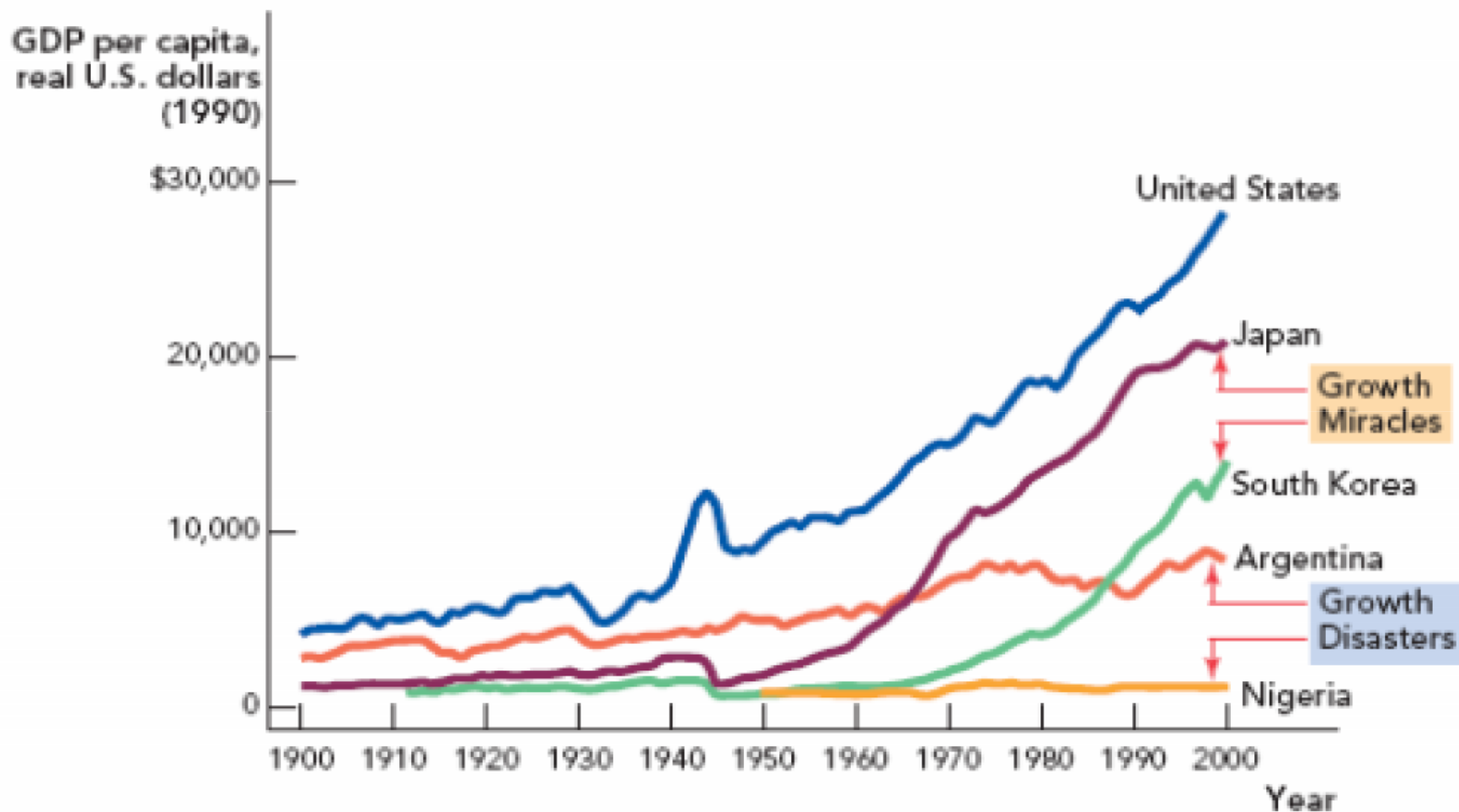
3. ეკონომიკური ზრდის “საოცრებები” და “ტრაგედიები”

- აშშ არის ერთ–ერთი ყველაზე მდიდარი ქვეყანა გრძელვადიანი მდგრადი ეკონომიკური ზრდით.
- სხვა ქვეყნების რეალური ზრდა შეიძლება შევაფასოთ აშშ–თან შედარებით

ხალხთა სიმდიდრე და ეკონომიკური ზრდა

- ეკონომიკური ზრდის “საოცრებები”
 - იაპონია:
 - 1950-70 წწ საშუალო წლიური რეალური ზრდა = 8.5%
 - სამხრეთ კორეა:
 - 1950-70 წწ საშუალო წლიური რეალური ზრდა = 7.2%
- ეკონომიკური ზრდის “ტრაგედიები”
 - არგენტინა
 - 1900: მსოფლიოს ერთ–ერთი უმდიდრესი ქვეყანა
 - ახლა: მშპ ერთ სულ მოსახლეზე აშშ დონის 1/3
 - ნიგერია
 - 1950 წლის შემდეგ თითქმის არ იზრდება
 - ახლა უფრო ღარიბია ვიდრე იყო 1974

ხალხთა სიმდიდრე და ეკონომიკური ზრდა

Two Growth Miracles and Two Growth Disasters

Source: Maddison, Angus. 2007. *Contours of the World Economy: 1-2030 AD*. Oxford University Press, Oxford.

ხალხთა სიმდიდრე

- წარმოების ფაქტორები
 - *ფიზიკური კაპიტალი:* მანქანა–დანადგარები, ნაგებობები და ა.შ.
 - *ადამიანის კაპიტალი:* ცოდნა და უნარები, რომლებსაც ადამიანი აგროვებს სწავლის, შრომის და გამოცდილების გზით
 - *ტექნოლოგიური ცოდნა:* ცოდნა იმის შესახებ თუ “როგორ არის სამყარო მოწყობილი”

სტიმულები და ინსტიტუციები

- რესურსების რაოდენობა არ არის საკმარისი ფაქტორი
 - რატომ არის რომ ზოგიერთ ქვეყანას აქვს უფრო მეტი ფიზიკური და ადამიანური რესურსი, მაღალი ტექნოლოგიები?
 - რატომ არის რომ ზოგიერთი ქვეყანა არსებული რესურსებიდან უფრო მეტ პროდუქციასა და მომსახურებას აწარმოებს?
 - კასუხი იმალება იმ ინსტიტუტებსა და სტიმულების მექანიზმებში, რომლებიც ამა თუ იმ ქვეყანაშია.

სტიმულები და ინსტიტუციები

- ბუნების ექსპერიმენტი - ჩრდილოეთ და სამხრეთ კორეა
 - მეორე მსოფლიო ომამდე
 - მსგავსი ადამიანები და კულტურა.
 - ფიზიკური კაპიტალის ერთი და იმავე დონე.
 - მსგავსი ტექნოლოგიები.
 - ჩრდილოეთ კორეა გახდა კომუნისტური ქვეყანა
 - სამხრეთ კორეა კი – კაპიტალისტური ქვეყანა
- 50 წლის შემდეგ მათ შორის განსხვავება ძალიან დიდია

სტიმულები და ინსტიტუციები

ჩრდილოეთ და სამხრეთ კორეა ღამით

სტიმულები და ინსტიტუციები

- *ინსტიტუციები* არის “თამაშის წესები”, რომლებიც აყალიბებენ ეკონომიკურ სტიმულებს.
- ეკონომიკური ზრდის ხელშემწყობი ინსტიტუტები
 1. საკუთრების უფლებები
 2. კეთილსინდისიერი მთავრობა
 3. პოლიტიკური სტაბილურობა
 4. დამოუკიდებელი სასამართლო სისტემა
 5. კონკურენციული და ღია ბაზრები

სტიმულები და ინსტიტუციები

- ინსტიტუტები

1. საკუთრების უფლებები: უფლება შრომის შედეგზე.

- ქმნის სტიმულებს მეტი შრომისთვის.
- ახალისებს ინვესტიციებს ფიზიკურ და ადამიანის რესურსებში
- მნიშვნელოვანი ფაქტორის ტექნოლოგიური პროგრესისთვის
- საკუთრების უფლებების გარეშე:
 - შრომა და შრომის შედეგი სცილდება ერთმანეთს → ↓ შრომის სტიმულები
 - “უფასო მგზავრების” პრობლემა

სტიმულები და ინსტიტუციები

- ინსტიტუტები

2. კეთილსინდისიერი მთავრობა

- საკუთრების უფლებები უშინაარსოა ვიდრე სახელწმიფო არ ახდენს მათ გარანტირებას.
- კორუფცია აიძულებს მეწარმეებს თანხები მიმართონ არა–მწარმოებლური საქმიანობისკენ
- კორიფცია მთავრობის რესურსებს მიმართავს არა–მწარმოებლური საქმიანობისკენ

კარგი და ცუდი

Top Ten Least Corrupt Countries (2000)

Country

Finland

Singapore

Sweden

Iceland

Netherlands

Denmark

New Zealand

Norway

United Kingdom

Switzerland

Source: World Bank, World Governance Indicators

Top Ten Most Corrupt Countries (2000)

Country

North Korea

Afghanistan

Somalia

Liberia

Equatorial Guinea

Congo, Democratic Republic

Angola

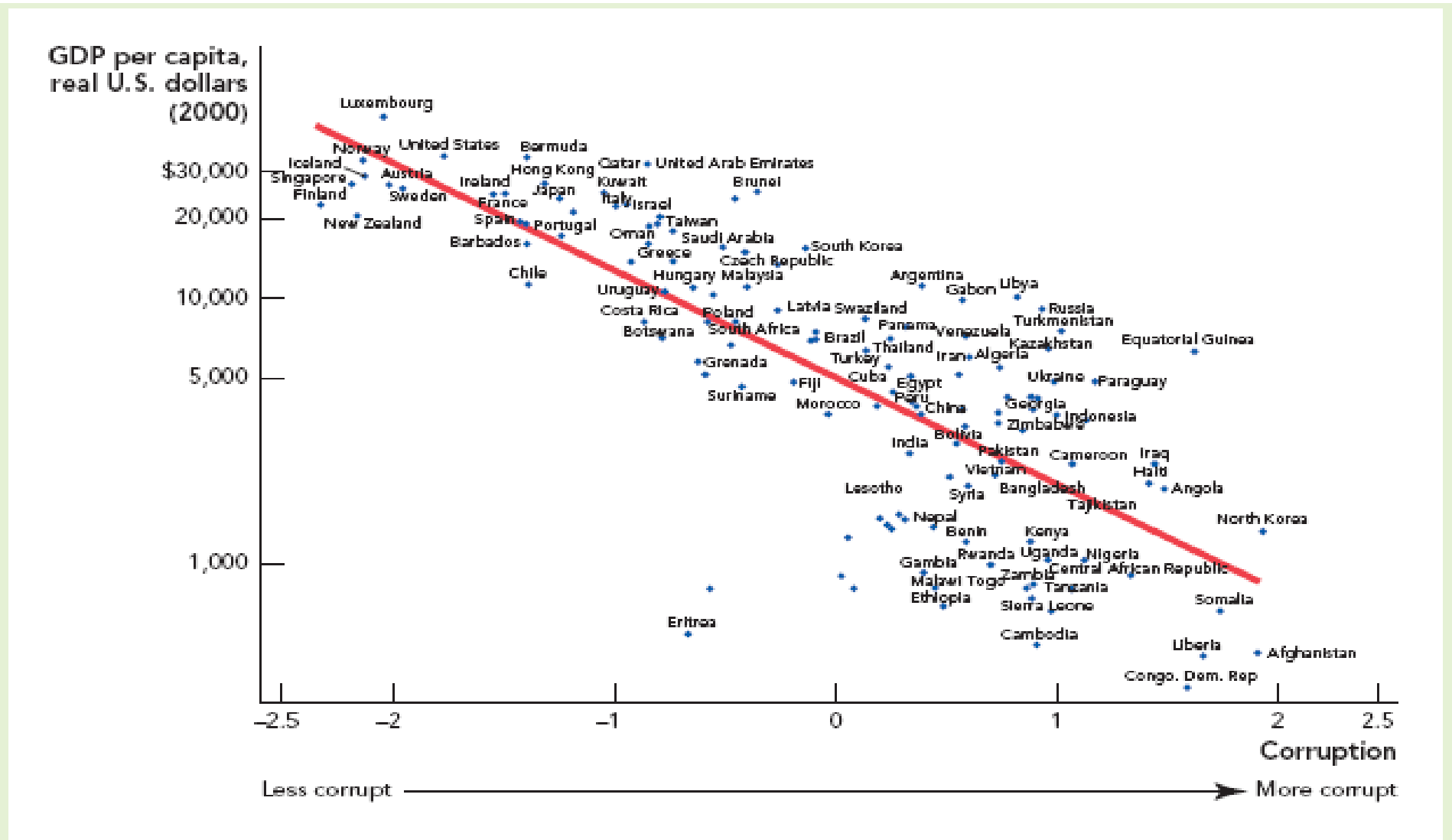
Iraq

Haiti

Myanmar

Source: World Bank, World Governance Indicators

კარგი და ცუდი

Corrupt Countries Have Lower GDP per Capita

Source: Penn World Tables and World Bank Group, World Development Indicators 2005.

Note: Not all countries are labeled. GDP on ratio scale.

სტიმულები და ინსტიტუციები

- ინსტიტუტები

3. პოლიტიკური სტაბილურობა

- მთავრობების ცვლილებები კანონის საწინააღმდეგოდ იწვევს გაურკვევლობას, შესაბამისად ნაკლებ ინვესტიციებს
- ბევრ ქვეყანაში სამოქალაქო ომმა, სამხედრო დიქტატურამ და ანარქიამ გაანადგურა ეკონომიკური ზრდის ხელშემწყობი ინსტიტუტები

სტიმულები და ინსტიტუციები

- ინსტიტუტები

4. დამოუკიდებელი სასამართლო სისტემა

- კარგი სასამართლო სისტემა საკუთრების უფლებების და კონტრაქტების დაცვის მექანიზმია
- საკუთრების უფლებების დაუცველობა შედეგია დიდი ან არა-ეფექტიანი სახელმწიფოს არსებობისა
 - მაგალითი: ინდოეთში, როცა რეზიდენტი ყიდულობს საკუთრებას რამდენიმეჯერ უნდა დაარეგისტრიროს ის, რადგან საკუთრების სახელმწიფო აღრიცხვის სისტემა ძალიან დეფექტურია

სტიმულები და ინსტიტუციები

- ინსტიტუტები

5. კონკურენციული და ღია ბაზრები

- ხელს უწყობს რესურსების ეფექტიანი გამოყენების ამაღლებას
- ქვეყნებს შორის განსხვავებების ნახევარი განპირობებულია რესურსების არაეფექტიანი გამოყენებით
- მაგალითი: ერთ–ერთი კვლევის მიხედვით ინდოეთი მის რესურსებს იგივე ეფექტიანობით რომ იყენებდეს როგორც აშშ, დაახლოებით 4–ჯერ მდიდარი ქვეყანა იქნებოდა

სტიმულები და ინსტიტუციები

- ინსტიტუტები
 - რატომ იყენებენ ღარიბი ქვეყნები რესურსებს არაეფექტიანად?
 - არაეფექტიანი და არასაჭირო რეგულაციები
 - იქმნება მონოპოლიები
 - იზღუდება ბაზრები
 - მაგალითი: 2000 წლამდე, ინდოეთში არალეგალური იყო ზედატანის მასიური წარმოება
 - არაეფექტიანი ინსტიტუტები ზრდიან ხარჯებს

სტიმულები და ინსტიტუციები

- ინსტიტუტები და ეკონომიკური ზრდა
 - ეკონომიკური ზრდა დამოკიდებულია ინსტიტუტებზე
 - როგორ ყალიბდება ინსტიტუტები?
 - კულტურა?
 - ისტორია?
 - გეოგრაფია?
 - იღბალი?
 - ეკონომიკის მთავარი შეკითხვა:
ინსტიტუტების არსის გაგება, როგორ იქმნებიან ისინი და შესაძლებელია თუ არა მათი შეცვლა?